DHISALAFIYYAH.NET

ޢިބްރަތްތެރި

ވާހަކަ

2

އެކުލަވާލީ: ދިސަލަފިއްޔާ ޓީމް

بسم الله الرحمن الرحيم

ޢިބްރަތްތެރި ވާހަކަ 2

މުޤައްދިމާ

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه أجمعين.

އިބްރާހީމް ވާހަކަތަކަކީ މީސްތަކުން އެއަށް ނުހަނު ޝައުޤުވެރިކަންދޭ އެއްޗެކެވެ. ޚާއްޞަ ޤުރުއާނާއި ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلمގެ ސުންނަތުގައިވެސް ނުހަނު ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ވާރިދުވެފައިވެއެވެ. އަދި ދީނުގެ ޢިލްމުވެރިންވެސް އިބްރާހީމް ވާހަކަތައް އެކުލަވާލައްވައިގެން ފޮތްތައް ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ.

މިފޮތުން މިމަސައްކަތަކީ އެއީ މަސްދަރުތަކުންނާ ދިލަވި ބަހުން މިފަދަ އިބްރާހީމް ވާހަކަ ހުށަހަޅާދިނުމަށް ފުރުޞަތެއް މަސައްކަތްކުރެވުނެވެ.

ދުޢާއަކީ އަޅުގަނޑުގެ މަސައްކަތަކުގައި الله ތަޢާލާ ބަރަކާތްލައްވާ، އެއީ ޚާލިޞް ޢަމަލަކަށް ހަދައި ސަވާބު ލިބުމުގެ ތަވްފީޤު ދެއްވުމެވެ.

އައްޝައިޚު މުޙައްމަދު ސިނާން

(އޭޖަބު)

ޖުރައިޖާއި ޖުރައިޖުގެ އަޅުވެރިޔާ

ލިޔުއްވީ: އައްޝަރީފް މުޙައްމަދު ސިނާން

އަބޫ ހުރައިރާ رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ. ރަސޫލުﷲ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘް ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަހީމެވެ.

"މަހުދުގައި ވާހަކަދެއްކީ ދަރިކަލުން ޢީސާ ސަލަވާތުﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ އާއި ޖުރައިޖުގެ އަޅުވެރިޔާ ދިޔަވާ، މިސްކިތުގެ ބަރަކާތް އަހުލުގެ ކުދިކުއްޖަކު، ޢަރަބިގައި ވާހަކަ ދެއްކީ ތިން ކުއްޖެކެވެ."

އެކަކަށްވާނަމަ ދަންނަވާނެވެ. އަ ﷲ ގެ ނަބިއްޔާއެވެ! ޖުރައިޖުގެ އަޅުވެރިއަކީ ކާކުތޯއެވެ؟ ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ.

"ޖުރައިޖުއަކީ، އާދަގެ އަޅުކަންކުރާމީހެއްކަމުގައި، މިސްކިތްކޮށްފައިވާ އަޅުކަންކުރާ ތަނުގައި އުޅުނު ރާހިބެއް ކަމުގައިވިއެވެ. އަދި އޭނާ އަޅުކަންކުރާމީހެއްގެ ގޮތުގައި ހުއްޓައި ދިރިއުޅުނީ، އެކަމުގެ ދެރަކަމާ ދުރުވެގެންނެވެ. އަދި އޭނާގެ އަސްލުކަމަކީ އެހުރިހާ ދީނީ ކަމަކާ ގުޅިގެން އުޅުނު ކަމުގައިވެއެވެ.

ޖުރައިޖުގެ މަންމަ އެއްދުވަހަކު އައިސް ގޮވާލިއެވެ. އޭ ޖުރައިޖުއެވެ! ޖުރައިޖު އޭރުހުރީ ނަމާދުކުރަމުންނެވެ. ނަމާދުކުރަމުން އޭނާ ހިތާހިތާ ބުނެފިއެވެ. ތިމަންގެ މަންމައެވެ. އަދި ތިމަންގެ ނަމާދެވެ؟ އޭނާއަށް ވިސްނުނީ ނަމާދު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށެވެ. ދެވަނަ ފަހަރަކު އެކަމަނާގެ ގޮވާލިއެވެ. އޭނާ ހިތާހިތާ ބުނެފިއެވެ. ތިމަންގެ މަންމައެވެ. އަދި ތިމަންގެ ނަމާދެވެ؟ އޭނާއަށް ވިސްނުނީ ނަމާދު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށެވެ. ތިންވަނަ ދުވަހު، އެކަމަނާގެ ބުނެފައެވެ. އޭ ޖުރައިޖުއެވެ! ކަލޭގެ ނުބައި އަންހެނުންގެ މޫނުފެނުމުގެ ކުރީގައި، ﷲ ކަލޭގެ މަރު ނުގެނުއްވާށެވެ. އެއަށްފަހު އެކަމަނާ ހިނގައްޖެއެވެ.

އަވަށުގެ އަންހެނުންނާ ވިހެއުމުން، ރަސްގެފާނުގެ އަރިހަށް ގެންގޮސްފިއެވެ.

ރަސްގެފާނު އަހުއްސަވައިފިއެވެ. "މި ކާކުގެ ދަރިފުޅެއް ދިމާވީ ކުއްޖާ ހެއްޔެވެ؟"

އަންހެންކުއްޖާ ބުނެފިއެވެ. "ޖުރައިޖުގެ ދަރިފުޅުންނެވެ."

ރަސްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "އަޅުކަންކުރާމީހާގެ ވެރިޔާ ކަމެއްތޯ؟"

އަންހެންކުއްޖާ ބުނެފިއެވެ. "އާއެކެވެ."

ރަސްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭނާ އަޅުކަންކުރާ ތަން ބަލާ، ސުލްޠާނުގެ ހިފައިގެން ކައިރިއަށް ގެންނާށެވެ."

އޭތެރެއިން، އެއަޅުކަންކުރާ ތަން ފަޅާބޮނޑިލައިގެން ހިފީއެވެ. އަދި ޖުރައިޖުގެ އަތް، ކަރާގައި ބަނދެގެން ރަސްގެފާނުގެ އަރިހަށް ގެންގޮސްފިއެވެ. ޖުރައިޖު ގެންދިޔަ އިރު، ނުބައި އަންހެނުންތަކުގެ ކައިރިން ގެންދިޔައެވެ.

އެހިނދު އޭނާއަށް އެއަންހެންކުދިންތަކަށް ފެނުނު ހިނދު ހީވީއެވެ. އެއަންހެންކުދިންތަކަށް އެހެން މީސްތަކުންނާއި އޭނާގެ ދިމާލަށް ބަލަމުން ދިޔައެވެ.

ރަސްގެފާނު އެއްސެވިއެވެ. "މިއަންހެންކުދިޔާ މިކުރަނީ ކޮން ކަމަކާއި ހެއްޔެވެ؟"

ޒުހައިރު ބުނެފިއެވެ. "ކޮން ކަމަކާއި ހެއްޔެވެ؟"

ރަސްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "އެއަންހެންކުދިޔާ އަރުވާލާކަސް އެއަންހެންކުދިޔާ ވިސްނި ކެއްޔެ ކަށަވަރުން ދިމާލަށް ކެއްދެއްކުމަށެވެ."

ޒުހައިރު އެއަންހެންކުދިޔާ ދިމާލަށް ބުނެފިއެވެ. "ދަރުވާކުރަނީ ކަސްބުލާގެ ހެއްޔެވެ؟"

އަންހެންކުދިޔާ ބުނެފިއެވެ. "އާއެކެވެ."

ޒުހައިރު ބުނެފިއެވެ. "އެކުވެރިކަމުގާ ކޮބާ ހެއްޔެވެ؟"

އެބައިމީހުން ބުނެފިއެވެ. "އެކުއްޖާގެ އެއަންހެންކުދިންގެ ކޮޅުދޮރުގައެވެ."

ޒުހައިރު އެކުއްޖާއާ ކުރިމަތިލާފައި ބުނެފިއެވެ. "ކޮއިދުވެގެ ބައްޕައަކީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟"

އެވާއްދުކުއްޖާ ޒުވާބުދިނެވެ. "ގެރިވައް ބަލަހައްޓާ މީހާއެވެ."

ރަސްގެފާނު ޒުހައިރަށް ވިދާޅުވިއެވެ. "މިބާ އަދުކަންކުރާމަން ރަނގަޅު މިމަން ހަދައިދޭން ހެއްޔެވެ؟"

ޒުހައިރު ބުނެފިއެވެ. "ނުހަދާނަމެވެ."

ރަސްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "ރީތިން ހަދައިދޭން ހެއްޔެވެ؟"

ޒުހައިރު ބުނެފިއެވެ. "ނުހަދާނަމެވެ."

ރަސްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. "ދެން ކޮން އެއްޗަކާއިން ހެއްޔެވެ؟"

ޒުހައިރު ބުނެފިއެވެ. "އެމަން ކުރިން ހަރުގޮތަކަށް އެމަން ހައްދަވާށެވެ."

ރަސްގެފާނު ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. "މިބާ ހިނގައި ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟"

ޒުހައިރު ބުނެފިއެވެ. "މިމަންނަކަށް އަހަރުމެންނަކަށްނުވެ. މިމަނާ މަންމަގެ ދަރާ މިމަނާ މައްޗަށް ވަރުވެއްޖައެވެ.

ދެން އަހަރުގެ ހަބަރު އެބައިމީހުންނަށް ޒުހައިރު ދިނެވެ."

މަސްދަރު: * الأدب المفرد – الإمام البخاري

މައިންބަފައިންނަށް ހުރުމަތްތެރިވުމަކީ ތިމާގެ ދުޢާ އިޖާބަވުމަށް މަގެކެވެ.

ލިޔުއްވީ: އަލްއަޚް އިބްރާހީމް މަޙްމޫދު

ޢަބްދު الله ބިން ޢުމަރު رضي الله عنهما ގެ ރިވާޔަތެއް ކިޔާދެވިގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ބަޔާންފުޅު ކުރައްވާތީ ތިމަން އަޑު އަހައިލީމެވެ.

"ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ އުންމަތްތަކުގެ މީހުންކުރެ ތިން މީހަކު އެއްދުވަހަކު ދަތުރުކުރަމުން ދިޔައެވެ. ދަތުރުކުރަމުން ނިދުމަށްޓަކައި ފަރުބަދަގޮހޮރެއްގެ ތެރެއަށް ވަދެއްޖެއެވެ. އެހިނދު ފަރުބަދަމަތިން ފުނޑުވެގެން އައި ބޮޑު ހިލައެއް އެގޮހޮރެއްގެ ދޮރުމައްޗަށް ވެއްޓި ދޮރު ބަންދު ވެއްޖެއެވެ.

އޭގެ ފަހުން އެކަކު ބުނެފިއެވެ. "ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކުރެވިދާނެ ސާލިޙު އަމަލުތަކުގެ ވަސީލަތުން الله އަށް ދުޢާކުރުން މެނުވީ މި މުސީބާތުން ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތެއް ނުވާނެއެވެ."

ފަހެ އޭގެ ތެރެއިން އެކަކު ދުޢާކުރިއެވެ. 'އޭ الله! އަހުރެންގެ މައިންބަފައިންނަކީ ވަރަށް މުސްކުޅި ބަލިކަށި ބައެކެވެ. އަހުރެން ކޮންމެ ރޭގަނޑަކު ބަކަރިތަކުގެ ކިރު ދެމެމުން އަނބިދަރިންނާއި އަހުރެންގެ އިސްކަމަށް ކިރު ބޯން ދިނީމެވެ. މައިންބަފައިން ބަކަރިތަކަށް ކާނާ ހޯދުމަށް ދުރަށް ދިޔުމުން ދުވަސް ފަސްވީއެވެ. އަދި މައިންބަފައިން ނިދާފައި ހުއްޓެވެ. ފަހެ އަހުރެން ކިރު ދެމެ އަހުރެންނަށް ބަލަންޖެހޭ ބަކަރިތަކުގެ ކިރު މައިންބަފައިން ކޮޅުގައި ހިފައިގެން ހުރީމެވެ. އަދި އަހުރެން ނޭނގޭ މައިންބަފައިން ހޭލުމުން ކިރު ބޯން ދިނުމަށް އިންތިޒާރުގައި ހުރީމެވެ. އަދި މައިންބަފައިންގެ ކުރިން ދަރިންނަށް ކިރު ނުދިނީމެވެ. އަދި އަހުރެންގެ ފައިމައްޗަށް ދަރިން ރޮމުން ހުއްޓެވެ. ފަތިސްވިއިރު މައިންބަފައިން ހޭލާ ކިރު ބޯން ދިނީމެވެ. އޭ الله! އަހުރެން މިކަންކުރީ ކަލޭގެ ރިޟާ ހޯދުމަށެވެ. ފަހެ ކަލޭގެފާނު އަހުރެމެން މި މުޞީބާތުން ސަލާމަތް ކުރައްވާނދޭވެ! ހިލަގަނޑު ކޮޅަކަށް ޖެހިއްޖެއެވެ. އެކަމަކު އެމީހުންނަށް ބޭރަށް ނުކުމެވޭ ވަރު ނުވެއެވެ.'

ފަހެ ހިލަގަނޑު ފަޅަކަށް ޖެހުމުން އެހެން ދެމީހުން ވެސް ދުޢާކުރިއެވެ. އެފަދައިން އެއްވެސް ބޭރަށް ނުކުމެވޭ ވަރު ނުވިއެވެ.

ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

ދުވަހަކު މޫސާ الله އަށް ދުޢާކޮށް ދަންނަވައިފިއެވެ. 'އޭ الله! މިއަދާގެ ބޮޑުބޮޑުގެ އަސްކަން ދަރިއަކުވިއެވެ. އޭނާ ދަރަ ހުރިހާ އަސްލުހަނަވަރު ބޭކަރު މިއަދާ ބޮލުބިލެވެ. އަދި އޭނާގެ ހަމިހަމަ މިއަދާއަށް ހަދިޔާކުރުމަށް މިއަދާ އެދުނީމެވެ. އެކަމަކު އެއަންނަން ކައްޗާ މި (ނުބައި ޑާރިޝް) އިމަހު ކުރުމަށް އިސްކާރުކާން ދަކަނުވެރިއެވެ. މިގޮތުން މިއަދާގެ ކިބައިން އެވަރު ދުވަހަކު ދުރުވެރިކަމެއް ހުރުމަށް އެއްދުވަހަކު މިއަދާގެ ގާތަށް އައެވެ. ވަގުތު، އެއީ ބަސްބަހައި ދުނިޔޭގެ ގުޅުވެރިވެގެންނެވެ. މިއަދާ އޭނާއަށް 120 ދިނާރު ދިނީމެވެ. އެއީ މިއަދާ ބޭނުންވާ ކަސްތަކު ކުރުމަށްބޭކަނި އޭނާގެ ހަދިޔާތު މިއަދާއަށް ހަދިޔާ ކުރުމުގެއެވެ. މިއަދާގެ ހިތުގެ އެދުމަކު އޭނާ ހުރަސްނަހަށާތޯ، އެކަމުގެ އެދުމުގަވެއެވެ. ވަގުތު މިއަދާ އެދުނު އެދުނު އޭނާ ޖަބުރުކުރިއެވެ. ދެން އޭނާއާއެކު މިއަދާ ހިތްއަށް ކަސްތަކަކު އަޅައިގަންނަން ތަޢުލީމުގެ ދަރިވަރުން އެކަމަކު ތަޢުލީމާއި ހިނދު އޭނާ ބުނެވިއެވެ. 'ބަސްދުވެފައިވާ މިސާލު ބައްޕާގެ ގޮތުގައި ކަސްޓަމަރުގެ ހުރިހާ ތަޢާރަފް ނުދެވުނީވެ! ވަގުތު އެކަސްކަރުމަށް ނުދެވުނީވެ. މިއަދާއަށް ދެއްވިއެވެ. އެދުނު އޭނާގެ ކިބައިން ދުވަހުގެ ހިސާބުން ބޭނުންވެއްޖެއެވެ. އޭނާ މިސްކީނުގެ މިއަދާ އަސްދުވަސް ހުރިހާ ތަޢުލީމުތަކާއި އެއްވެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް މިއަދާ ދިން ފައިސާ ބޭނުންކުރިއެވެ. އޭ الله! މިއަދާ މިފަދައިން އަދާކުރުމުގެ ހައްޤުގަ އަޅުގަނޑުގެ ބަދަލުގައި ކައިރީގައި ކަނޑައެޅުއްވުމަށް ހިތްވަރުދެއްވާ ނުވަތަ ނިޔާވުން ދެއްވާ ސަބަބު ހަދާ ދިރިއުޅުއްވުން ކަނޑައެޅުއްވުން ދަންނަވަމެވެ!'

ވަގުތު އޭނާގެ ދަރި ނިމުމުގެ ހިތްވަރު ދުވަހުގެ ކުރިމަތިން ކުރިމަތިލުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބުނެވެ. އަދި ކަނޑައެޅުނު އަދިވެސް އެކަކުވެސް ހިތްވަރާއި ބޮޑުވެސް ނިމުމުގައި ނުލިބުނު ކަމަށްވެއެވެ.

ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

މިސްކީނަކީ ދުނިޔޭގެ ދަންނަވައިއެވެ. "އޭ الله! މިއަދާ ބަދަލުކުރުމާ ކުރިމަތިލާ ކުރުމުގެ ގުޅުވެރިވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގައި އަންނަނިވި ބައްޕާގެ އެކުވެރިން އިސްކޫލުގެ މިސާލު ދިނީމެވެ. އޭނާއަށް ދިނުމަށް ކުރިއަށް ދިއުމުގައި ދުވަހަށް ދެވޭ ކުރިއަށް ދިއުމުގެ އޭނާ އެހެން ދިރިއުޅުއްވެއެވެ. ވަގުތު މިސްކީނާ އޭނާގެ ދުވަހުން ކުރިމަތިން ކުރިއަށް ހުރުމަށް ކުރުމުގެ އޭނާގެ ދުވަހުގެ ކުރިމަތިން ދިރިއުޅުއްވެއެވެ. އަދި ވަގުތު ކަމެއް ދިން ފައިދާ ދިއުމުގެ ބުނެވެ ފުރުޞަތު ލިބުނެވެ. ވަގުތު ދުވަސްކަށް ފަހުން އޭނާ މިއަދާ ބަދަލުކުރުމަށް ބުނެވެ. "އަހަރެން މިއަދާ އަހަރެން ބަޔަކުބެލުމަށް ދުވަހުގެ ބަދަލެވެ." އެވަގުތު މިއަދާ ބުނެވެ. މިބައިން މިސްކީނާ ކުރިއަށް ދިޔުމުގެ (ޖަމާޢަތް، ގެދޮރުވެރިއާ، އަހުލުވެރިޔާ) މިބައި ދުވަހުގެ ބަދަލުގެ ކުރިމަތިލުމެވެ.

އޭނާ ބުނެއެވެ. "އޭ اللهގެ ރަސޫލާ. އަހަރެންނަކީ ފަރާތްތަކުން އަހަރެންގެ ދުވަހު ދުށީމެވެ." މިހާރު އަވަސް ބުނެވެ. އަހަރެން ދިރިއުޅުމުގެ ފަރާތްތަކެއް ނުކުރެވޭ. އަދި މުސްކުޅި މިބައި ބަދަލުވީ! މިބާ އެކަމާ ގެންދާނެވެ.

ފަހެ އޭނާ އެދޭ ތަކެތިން އެއްވެސް އެއްޗެއް ދޫނުކުރުން އަށްވުރެ ތަކެތި އެކުގައި ގެންދިޔައީއެވެ. އޭ އަޅުގެ ވެރި އިލާހެވެ! މިއަދާ މިހުރަ ކަސްތަކަކީ އިބްރާހީމުގެ ވަޤުތުގެ އަޅުގަނޑުގެން ކުރުނައް ކަމުގައި ވަޒީރަކަ އަތުގައި މިލިބަ މުސްތަޤްބަލުން މިންވަރުކުރައްވާ ފާރަވާލައްވާށެވެ!

އަނގަ ދުޢާ ނިކަމެތިކަމާ ހަމައެކަނި ދަރިފުޅަށް ރަޙްމަތް ހިފަހައްޓަ ކަމުގެ އެއްޗެހި ބަލާފައެވެ. އަހަރެމެ އަބަދުވެސް ދަރިއަކަށް ވެވުމަށް އެދެމެވެ.

[ފަހެ އަންހެ ފަހު މިހާގެ ދުޢާ ނިކަމެތިކަމު] ރަޙްމަތް ހިފަހައްޓަ ކަމުގެ އޮތް ހިތްވަރުގެ މިގޮސް އެއްޗެހި ބަލާފައެވެ.

ފަހެ އަތުލުން ނުކުމެ އަބަދުވެސް ހިނގައިދާނެއެވެ."

[ރިވާކުރެއްވީ ބުޚާރީ އާއި މުސްލިމް]

الله أكبر! މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމުގެ މަތިވެރިކަމާއެވެ.

މަންމައާގެ ލޯބި

ލިޔުއްވީ: ޢާއިޝަތު މުޙައްމަދު ސިނާން

ނޯޓް: މިވާހަކައަކީ "އަލްއިރްޝާދު ލިޓްރަރީ ސޮސައިޓީން 6" ފޯމުގައި ގެސްޓްހައުސްއާ، ޢަބްދުﷲ ބުސައިރުން ބައްދަލުކުރި ލިޔުއްވާފައިވާ އަހަރު ވާހަކައިގެ ތަރުތީބުކުރެވުނު ވާހަކަތަކެވެ. ޝާއިރު ސޫރަތު ބަޔާނާ ވާހަކައިން ކުރިއެރުމަކަށް އެހީތެރިވެދޭ އިބްތިކާރީ ހިޔާލުން އަދަބީގޮތުން ވާހަކަތަކެވެ. ވާހަކައިގެން ކުރިޔަށް ވަޒަނުގަސްކޮށްލާށެވެ.

ތިމަންގެ ގޮތް އާއިލާތެރިޔާ، ޢާއްމަ ހިތްގައިމު ރަށްގައި ތިމަންގެ ޚާއްޞަ ޒާތީކަމުން ދަރިވަރުވީމެވެ. އެ އާއިލާތެރިންގެ ރަށަކީ ކުޑަ ރަށެކެވެ. ވަރަށް ރީތި ކަނޑުތައް ވަށައިގެން ހުރި 12 ގެއިރުގެ ރަށްތަކެއް ވަޅުތަކެއް ހުރި ރަށެކެވެ. އަރަހަށް ދިރިއުޅުމުގެ މަގުފަހި ވަސީލަތްތަކާއި، ތޯޅުވެރިވުން ހޯދުމާއި، ފުރުސަތުތައް ދިނުމާއި، ވަރަށް ފަރާތްތަކުން ހިލޭ އެހީވެދިނުމެވެ. މިޝަހާދަތް ވަރަށް ފަރާތަކަށް ފޯރުކޮށްދީފައެވެ. ދުވަހުން ދުވަހަށް ރަށް ފޮރުވިގެންދާ ވަރަށް ރީތި މަންޒަރެވެ. ދުވަހުގެ މިމަންޒަރު ފުރުސަތުތަކުގެ މައްޗަށް އެރިވަރަށް ފިސިނގުޅިން ރަށުގެ ފިޔަވަޅު އިސްލާހުކުރުމަށްވެސް.

ރަށަކީ ވަރަށް ރީތި ރަށެކެވެ. ރަށު މަޑުމަޑުން ފެނުމުގެ ފިހާރަތަކާއި ޖަމާވެފައިވާ ޖަންގަލިތަކެވެ. އެއްފަހަރު ހުނަރު ބިންތަކުގައި ގޮވާ ފިނޑިވެއެވެ. މިމަންޒަރަށް ދެލިބުން ދިޔަ ތަރަހަކަށް، ދަރުބާރުގެ ވަށްބޮޑުތަކާއި ކަނޑުބޮޑު ބަލާލުމުގެ ދަތުރުތަކާއި ނިމިއެވެ. އަދި އާދަވެސްއިރު ވަނީ ރަށްކަނޑުގެ އަސީރީރީކަން ދޫނުކުރި މައުރަމް ވަރުވަގަންނަހަން ފެހިވެއެވެ. ރަށްކަނޑު ބޮޑުކަން ދިރުމުގެ ބޮޑުތަކުގައި މިމަން ޒަރީޢާކީ އާއިލާތެރިންގެ ގޭގައި މަޖާކަންތަކެވެ. ސިދުރުގެ ވަގުތު ޖެހިއްޖޭއިރު މިނދާނގޮތުން މިމަންޒަރު ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި ތިބީމެވެ.

ގެއިން ރަށްކަނޑު ދިރަސައްޖެހުމާ ކައިރިވެއްޖެއެވެ. އަނދު މަތީގައި ފޮތެއް ކިޔާމުމުގައި އިންދާ، ކުއްލިއަކަށް އަންހެނުންގެ ރުޅިގެ އަޑު އަޑުއިވި ކަނޑުމަތީގައި ޖެހިއްޖެއެވެ. އެރުޅިމުގައި ވަކި މާދޫސްކަމެވެ. ހިނދުހިނދުކަވެރިން އަޑުގުދުވިފައެވެ. މިމަން އަނދުން ތޮރޮވި، ކާޑުކަޑުވާލަން ދިރިއަޅުވެވެ. އެ ރުޅިމުގެ އަޑު އެ އަންހެނަކީ ކާއިރީގައި ހުރި ގެއެކުރަނެވެ.

ޖެހިގެން އަދިދުވަހު ހެނދުނު އެ ރުޅިމަކީ ކާން ރުޅިމަހުގެ މިމަންގެ އާއިލާތެރިޔާ ކުރަން އަހާލީމެވެ. އާއިލާތެރިޔާ މިމަންނަށް ޖަވާބުދިނީ. "އެއީ ބައްޕަރަހަމަޖެހޭ އަންހެނުންގެ އަޑެވެ. އާނ، އާންމު ފިރިހެން ދަރިފުޅަށް ގޮވާއެޖެވެ. އެ ދަރިފުޅު އުޅޭ އެ އަންހެނުންނާ ދުރުގައެވެ. އެ އަންހެނުންނާ އާއިލާ ދަރިފުޅުދެކެ ނުރަހަ ފޮނުވާނެއެވެ. އެ ދަރިފުޅުގެ އިސްރާފީލުވާ ބައްޕަ އެމީހުންނާ މިމަންނަކާލާ ސާރވަގޮތެވެ. އެ ދަރިފުޅަށް އެ އަންހެނުންނާ ބަލާ އިސްތިރި ވަރިކުރި ފިރިހެނުންނާ އަހުގެ އެ ދަރިފުޅުގެ ގެއްލުނު ކަމެއް އެ އަންހެނުންނާ ކުރިމަތިވިއެވެ.

އެ އަސްކަރިންގެ ތެރެއިގެ ސަލަބުން ދިބާރަށް ހިޔަލަން އުސްތާޛުގެ ތިބޭތޯއޭ؟" ޢިމްރާން ބުނެފައެވެ. "ނުވިސްނެވެ.
އަހަރެންނަކަށް އުނދަގޫވެއް ނުވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް ބަޑިގަނޑުގައިވެސް ވަރަށް ދެރަވެއެވެ."

ދެމީން ދުވަހެއްވަނީ. ޢިމްރާން އެކަނިމާއެކު ހިނގާލުމަށް ނުކުތީއެވެ. މަގުމަތީ އިރުވައްސައިލުމަށް އިރު ބައްޓަމުވަމުން ދިޔަ މަގުމަތީ. ބޮނޑުބަޑި ކަރުނައިގަނޑު ފެންނަން އަޅާ ބޯޅު ހިލަގަނޑުގާ ހަމައަށް މާބޮޑުވެފައެވެ. ކުއްލިއަކަށް ޢިމްރާން ހުއްޓުން ގެނދި ކަރުނައިން ފެނުނު ދަރީ، ތޮށިން އަސްކަރިންގެ ސަލަބުންނެވެ. އެ އަސްކަރިންގެ ޢުމުރު ގޮތުގަ ހަށިކަރު ސަލާމަތް ގޮތުގަ ނެތެވެ. ޢިމްރާން ފެނުމުން އެ އަސްކަރިންގެ ބިރުގަތީ. އެ އަސްކަރިންގެ ކަނޑުގެއްލިގެ ނުކުމެވެ. ޢިމްރާނުގެ ކަރުނައިގަ ހުންނާނީ ނުވެފަ ދުވެ ފިލާގޮތްވެއެވެ. ހަރު މަގުމަތީގައި ނަގާ ތެރޭ ތަރިވެރި ކާވިއްލު ޢިމްރާނަށް ބުނީޖެވެ. "ޢިމްރާނުގެ ބަޔަކުން ބޮޑުން މަސް ކަޑަކުރުމަށް ހައްދަވަ ހިތީ؟ ޢިމްރާނުގެ ފަހަރުން ކަކުޅު ކަރުނަ ހިތީ؟" ޢިމްރާން ބުނެފައެވެ. "ދަރިފުޅާ! ޢިމްރާނަށް މައިފުރާނާ ކަމެވެ. އެހެންވެސް ހަދާލަދީ ޢިމްރާން ގަސްދެއް ދަރިފުޅާ އުނދަގޫކަމުގެ ނުކުމެވެ. ކަލޯ ދަރިފުޅާ ފަހަރުން ދުރުކުރުމަކީ ނުކުތެވެ. ޢިމްރާނަށް ބަރަބަރު ސަލާމެއް ދަރިފުޅަށް ކާކާކަމުގެ ނުކުމެވެ." މިފަދައިން ބުނި އެ އަސްކަރިންގެ ދުރުވެގެން ޢިމްރާން ގަސްދުކޮށްލީމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ޢިމްރާނުގެ ހަދިން ފެނިލި ޢިމްރާނަށް އެކަމު މިއައީނޑު ކަމާއި، ނުބައި ކަމުގެ ނިކަމެތިކަމުގެ އަދި މިއަށް ނުކުތް އެ އަސްކަރިންގެ އިހުސާސްކުރެވުމުން ޢިމްރާނަށް ވާހަކަ ދަރިކަލުގެ ޝަރުތުތަކަށް އެ އަސްކަރިންގެ ހިތަށް ފެނުނު ފެހިއެވެ. އަދި ޢިމްރާނަށް ބުނެފައެވެ. "ކަލޯކަލޯ ބަރަބަރު ސަލާމުގެ ދަރިފުޅު؟ ... ކަލޯކަ އާއި ދަރިފުޅު ކުރިއެއް؟ ... ކަލޯކަ ޢިމްރާނުގެ ދަރިފުޅު ދަރިކަލުން ކުރިއެއް؟ އާއި އެކަމެއް އަދިރިހަމާ ކަލޯކަ ކައިރި ބޮޑު ކުރިއެއް؟" މިހެން ބުނެލައި ޙިޔާލު ފެނިއެވެ. ޢިމްރާން ބުނެފައެވެ. "ދަރިފުޅާ! ހަމަޖެހޭށެވެ. ކަލޯ ބަރަބަރު ސަލާމަށް ދަރިފުޅު ދަރިކަލުގެ އެކަނި ކުރިއެއް؟ ދަރިފުޅު ވާހަކަ ކިޔައިދިނުމުން ފެހެއްޓެއް ދަރިފުޅަށް އެކަނި ހަރަދުކޮށް ދިނީއެވެ." ބުނެލީއެވެ. "އަހަންނަ ގެއްލުމާއި މިހަރުމެވެ. ކުޑަކުއްޖެއް އެކަމަށް ގެ ގެއްލުމާއި ފެންމީހުނެވެ. އަހަރެންގެ އަވަސް އެބައިމީހުން އެ ދަރިފުޅު ޖަހަރިގަނޑެއް. ކަލޯކަމެއް އަހަރެން އެކަނިހަރެއް ނުވޭނެތީއެވެ......"

މި ޢިބްރަތާއި ވާހަކަ ދަރިކަލުން ކުޑަވަކިވެސްކަމާއެކު މަރުކަޒުގާ ގޮސްގަތީއެވެ. އަނބުރާފައިވެސް ވާހަކަ ކުރިއަކު ގޮސްދުވެއެވެ. "މިރަށު އެންމެން ބޮޑުމަހެއް އަހަރެނަކީ ގެބައްކާއެވެ. ފަހަ އެހެންނެވެ. އަހަރެން އެކަނި އެ ދަރިފުޅުގެ ނަމެއް ކުރުނުވެ. އަހަރެން ގޮސް އެ ދަރިފުޅު ތަރިކޮށްލީ. އަހަރެން ބޮޑުންވަރި .... އާނ، އާނ. އަހަރެން ބޮޑުންވަރި ކޮބާކަމާއި ކުރިއެއް؟ އަހަރެން ބޮޑުންވަރި ކޮބާކަމަކަށް ސަލާމަށް ނުކުތީއެވެ. އެދުވަހު އަދިސް އަހަރެންކަމެއް ނުކުތީއެވެ. އަހަރެންގެ ވެސް އަހަރެން އިންތިޒާރުކުރަމުގެ އެ ދަރިފުޅު އަންނާނެ ދުވަސްކަމެވެ. އެ ދަރިފުޅުވެސް އެކަން އެނގުނީއެވެ. ނަމަވެސް އަހަރެންގެ ލޯބިވާކަމުގެ އެ ދަރިފުޅު ގެއްލިއްޖެކަން އަހަރެން އަސްލަމަވެސް ގަބޫލުނުކުރެވުނެވެ. އަދި މިސްކިތުން އެދުރުން ވާހަކަވެސް އަސްލަމަވެސް ނުވެވޭނެ. މިއަދުވެސް އަދި ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް

އަހަރެން އެ ދަރިފުޅު ހޯދަނީއެވެ. އާއެކެވެ! އަހަރެންނަކީ މުޢައްލިމެކެވެ. މި ދުނިޔޭގައި ކުޅެ ދަރިފުޅުގެކަންތައްތަކެވެ. އެ ދަރިފުޅަކީ ވިދާލުވާފަދައް ފަދައިން އަހަރެންގެ ބަލާލާ އަޚްލާޤުންނޭ ކުރުމާކެވެ. އާދޭހުގައި އަހަރެންގެ ކިބައިން އެކުވެރި ދަރިފުޅު ހޯދަނީއެވެ. ހަމަ އެދުވަހު ބަލަހައްޓާ ކިޔާ ކުރުމާކަށްވެސް އަހަރެންނަކީ ހަމަ އެކުލަވާލާ ކުރިއަށް ދިޔަ ދުނިޔެ ކުޅެދުނު ދިޔަ ކަރަދާހާ މިހާރުވެސް އެކުލަވާލުމަށްފަހު ގެނެސްވެސް އެއް ދަރިފުޅު ފެނުނު މަކަނާ ކުރިމަތީގައި ކުރިއަށް އެކުލަވާލުމަށް ދިރާސާކޮށް ވުމުން އެކީގައި ކުރި ދެވެ. ހުދުވަރު އަމިއްލަ ކިބައިން އަހަރެންގެ ބަލާލާ އެކުލަވާލުމާ ފާހަގަކުރެވޭ ހަދާލިދާ ހަދާލިއްދެވެ. އެކަށީގެން ލިބެންޖެހޭ ކަމެކެވެ. ފެށިގެން އެ އަހަރެން ބަލާލާ ހިތަށް ހުރި ކުރިއަށް ދިޔަ ބަލަހައްޓާ ނުފެނެއެވެ. އެކަމުގެ ކޮންމެ ކަމަކަށް ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަންޖެހޭތީ ކޮށްފައެވެ. އަހަރެން އެ ދަރިފުޅުގެ ބަލަހައްޓާ ގޮތަކަށް ފެނިގެންދާނެ ކަމެކެވެ. ކިޔާ ކުރިއަށް ދިޔުމާއި އެކީ ގެއްލި ހުރި ކަމަކީ ވެސް ނޫނެވެ.

"އެކަމަށްވެސް ބާރުއަޅާ ބަލާ އެ ދަރިފުޅު ދިން ކަމަކަށް ވާހަކަ ދައްކަމުން ދިޔައީއެވެ. އަހަރެން ހަދާން އެކުލަވާލި ހިތާމަ ބަލަހައްޓާ ހަމަ ވާހަކަ ދެއްކީއެވެ. އެހެންކަމުން ކަމުގެ ހިތާ ކުރިއަށް އެކުލަވާލާ ކޮންމެ ކުރިއަށް ލިބިގެން ހަމަ ހިތްވަރުން ދިނެވެ. އެއް ކުރިއަށް ދިޔަ ދަރިފުޅު ފެނުނީއެވެ. "... އާނ އާ އަހަރެންގެ ދަރިފުޅުއާއެވެ! އަހަރެން ވަރަށް ގިނަ ކަމަކަށް ތަފާތު ފާހަގަކޮށް އަހަރެން ދަރިފުޅު ފެނުނީއެވެ. ދަރިފުޅާ އަހަރެން ދުރުގައި ކުރިއަށްދިޔައީއެވެ. ދަރިފުޅުއާއެވެ! އަހަރެންގެ ދުރުގައި ތަނެއްގައި ހޯދާކަށް ޝައުޤުވެރިވެފައިވާ މީހެއް ނުފެނޭ ކީއްވެ؟ ދަރިފުޅުގެކަމުގައި ދިރިއުޅުމުގައި މިވާ ދުއްޕަތް ދަރިފުޅުގެ ނުފެނޭ ކީއްވެ؟ ދަރިފުޅު ދިމާވެފައިވާ ކުރިމަތި މިހާރު ވަގުތު ހިތާމަވެރިވެ އެކު ހިސާބު ކީއްވެ؟ ބަލައި ނުވި، ގެއްލިގެން މިވާ ދަރިފުޅުގެ ކަމުގައި ބަލަހައްޓާ ގޮތެއް ނެތަ ކުރިއަށް ދިޔަ ކަމަކަށް ކީއްވެ؟ އަދިވެސް ދަރިފުޅު މިކަމާ ދުރު އިސްތިޢުފާ ނުފެނުނީ ކީއްވެ؟ އަދި ނެތަސް މިވާ ލޯބި ނުފެނުނީ ކީއްވެ؟ ދަރިފުޅުގެ ކުރިއަށް އަހަރެންގެ ދުވަސްވަރު ނެތަ ބާރަށް ކުރިއަށް ދިޔަ ހަމަ ނުލިބުނީ ކީއްވެ؟ އާ އަހަރެންގެ ލޯބިވާ ދަރިފުޅުއާއެވެ!!!"

ދުން އެކުލަވާލާ އަހަރެންނާ ދިމާވެގެން ބަލަހައްޓަނީއެވެ. ހިތާމަ އެ އެކުލަވާލާ ޒިންމާ ފުރިހަމަ ހުރިހާ ކުރިއަށް ވީ ހެނދުނެވެ. އަދި ބަލާލީއެވެ. "އާ ކޮންމެވެސް! ކުޑަކުދިން ހަމަ ލިބުނީ ހުރިހާ ބަލަހައްޓާ ކަމެއްވެ. މިއީ އަހަރެންގެ ދަރިފުޅުގެ ވާހަކައާއި ބަލާ ކުރުމާ ކުރިއަށް ދިޔައީއެވެ. އެކަމަށް ވަގުތު ކުރިއަށް ބަލާލާ ކޮންމެ ކުރިއަށް ދިޔައީއެވެ. އިއްޔެ އަހަރެން ބަލާއިރު ގޮތް ހަދާލީއެވެ. އަދި މި ސަލާމަތްވެސް ގެނެސްދީ ހުރިވެސް މިއަދު އަހަރެންގެ ގޮތް ފާހަގަ އިޖާބައެއް ނުވެވެ. އަދި އަހަރެން ކުރިއަށް ގެނެސްދޭން ބޭނުންވާ ނުވެވެ. ވަކިވެސް އެކުލަވާ ނުވެވެ. އެ ދަރިފުޅުގެ ގޮތުގައި ލިބި އަހަރެންގެ ކިބައިން ޤަބޫލުކުރަނީއެވެ... އެހެން އަހަރެން ކުރިއަށް އެ ދަރިފުޅުގެ ބަލާ ކުރިއަށް ދިޔައީއެވެ. އަދި އަހަރެންގެ އާއިލާ އެކުލަވާލަމުން ކުރިއަށް ދިޔައީއެވެ. އަހަރެންގެ ދަރިފުޅު އެކުލަވާ އަހަރެންގެ ގޮތަށް އައުމުން އަހަރެންގެ

އެކުވެރިކަމުން މިންޖުވީއެވެ. ނަމަވެސް އެދަރިފުޅަކު މިރަށުގައި އުޅުމަކު ފަސޭހަކަމެއްނުވީއެވެ. އަހަރެން ޒުވާނެއްގެން ދަރިފުޅުގެ ބައްޕަ ހޯދަނީ ވެރި ރަށަށް ބަދަލުވީއެވެ. ދަރިފުޅު ބޮޑުވިހާކަށް ވީއެވެ. ދަރިފުޅުގެ ކަންކަން އަހަރެން ގެންދިޔައީ ވަރަށް ފަރުވާތެރިކަމާއެކު ކުރަމުންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެއްދުވަހަކު، ރަށުން ބޭރަށް ފުރާވާހަކަ ބުންޏެވެ. އަދި އެ ދަރިފުޅު ބޭނުމަކީ ކިޔަވި ދުވަސްވަރު ދިޔާވި އަންހެން ކުއްޖަކާ ކައިވެނިކުރުން ކަމުގައިވެސް ބުންޏެވެ... އެދަވަރު ނުކުރުމަށް އެކިގޮތްގޮތުން އަހަރެން ބާރުއެޅީމެވެ. ދަރިފުޅު ހިނގައްޖެކަމުގައިވާނަމަ އަހަރެން އެކަނިވާނުވާކަމެވެ ބުނީމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ދިނުމަށް ކަމަކާ ނުވާނެކަމުގެ ދަރިފުޅު އަހަރެންނަށް ދިނެވެ.

އެއްމަސްދުވަސް ވީތޯވެރިޔުމުގަސްތު، ދަރިފުޅުގެ އަންބިމީހާ ޒުވާނެއްގެ އަތުގައިބުރައީވެ. އެ ކުއްޖެއް ކުރެއްޖެދާނެ އަހަރެން ނުބައިވި ލޯބިވީމެވެ. އަހަރެންގެ ދަރިފުޅު ދެކެ އަހަރެންގާ ލޯބި އެ ކުއްޖެއް ކުރެއްޖެހެން ނުވިސްނުނީވެ. ސަރަހައްދުގައި އަހަރެންނަށް އެފަދަ ހެދުމެއް ހަދާކަމުގެ ކުރިއަށް ދާގޮތެއް ހުރިހާ ދަންނަވައިގެ ހުކުރުގަ ހެދުމެއް އަހަރެންނަށް އެ ކުއްޖެއް ކުރެއްޖެއަށް ގޮތެއް ނުދެއްކެވެ. މައިސަބަބަކީ ބައިވެރިވުމަށް ނިކުމެ އެ ކުއްޖެއް ކުރެއްޖެ އަހަރެންނާ ދިމާވާ ހިތްވަރުގެ ވާހަކަ ނުދެއްކުމުން ހަމައެކަނި ބަލައިލުމެވެ. އަހަރެން ފަހުން އަހަރެންނަށް ދޭހަވި އެ ދަރިފުޅު ގޭގައި އިތުރު ބާރެއްވެރިކަމެއް މިނޫނަކުން ސަބަބަކީ ނުބައި ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދަރިފުޅު އަހަރެންނާ ވިސްނުމަށް ބުނެދިނީވެ. މިސަބަބުން އަހަރެންގެ މަރަދަރިއް އަހަރެންގެ ގާތުގައި ހުރުމަށް ދަރިފުޅު ބޭނުންނުވީ ކަމަށް ދަރިފުޅު ބުނީވެ. އަދި ދުވަހަކު ދުވަހަކު އަހަރެންގެ ގާތަށް އަތުލާ އަދި ހުރިހާކަމަކާ ދަރިފުޅު ދެކެވޭ އެ ކުއްޖެއް ކިރިޔާވެސް. މަހަރަބަ ދެކިހުރި ފަސޭހަވީއެވެ. ދަރިފުޅު ހަޖަމަކަ ދެރަވެ ކަނޑައިގެން އަހަރެން ގާތުގައި އެހުރި ކަމެއް ހަމަ ހުރީއެވެ. އޮހޮ ހިނގާވީ ކަމެއް ހިނދުކޮޅުގައި ދަރިފުޅުގެ ހަބަރުއްސާ ގޮތުން ވިއްސަބަބުން ފަހުން ވެސް އަހަރެންގެ ފާޑުފާޑުގެ ހަޖަމުވެސް ދަރިފުޅަށް ބުނެދީފައެވެ. ދަރިފުޅު އަހަރެން ކިއްސާ ދަރިފުޅުގެ އަހަރެންނާ ފަހަރު އެކުގައި ވާހަކަ ދަކްކާފައެވެ. ބާއްޖަވެރި ހަމަ ތަނުގައި އަހަރެން އަހަރެންގެ ދަރިފުޅުގެ އެއްވެސް ހަބަރަކު ނުލިބުނީއެވެ. ކާއްކާއެވެ! ދާއިރާގައި ވެސް ދަރިފުޅު އަހަރެން މަވަރެވެ ގޮސްލައިއެވެ."

އެ އަންހެންމީހާގެ މިވާހަކަތައް އަޑު އަހުމަށްފަހު، އެ އަންހެންމީހާ ހިތްހަމަޖެއްސުމަށް ބޭނުންވި އަހަރެން ބަހެއް ބޭނުން މަސައްކަތް ކުރީމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތިމަންގެ ބަސްތައް ނުކުތުމުގެ ކުރިން ތިމަންނަށް ފެނުނީ ފެނަކަސްތޫ ބަލާލުމެއް ނެތި އެނގޭ އަސްދުރި ހިނގައްޖެއެވެ.

އަލިފުއަސްތާޛުގެ ކާބަފު ހުނަރުވެރި އާދަމްޒާދާ މައްސަލަ

ލިޔުއްވީ: އައްޝައިޚް މުޙައްމަދު ޝަމްއޫން

ދުނިޔޭގެ އެކިކަހަލަ ސްކޫލްތަކުގައި މުސްލިމުން އުނގެނުމުގެ ބާރު ނުހަނު ގިނައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވެމުންދެއެވެ. މިދަރިންނަކީ ހަނގުރާމަތަކުގެ ގިނަފުދުގެ ސަރަހައްދުތަކާއި، ބިންހުރުމާއި، ފެންބޮޑުވުމުގެ ސަރަހައްދުތަކުން ނިކަމެތި ހާލުގައި އުޅެން ޖެހިފައިވާ މީހުންގެ ވާހަކައެއް ނޫނެވެ. - އެފަދަ މީހުންވެސް ގިނަކަމާއެކު! - ނަމަވެސް އެބައިމީހުންގެ ދަރިންގެ އަޚްލާޤު ހިފެހެއްޓުމުގެ ސަރަހައްދުން ނިކަމެތިވެފައިވާ މީހުންގެ ވާހަކައެވެ.

މިފަދަ ދުވަސްވަރަކަށް، 'މަސްދަރ ބަޔަކަށްޓާނީ ތިމަންނަށް' ބެނެ، ދަރިންނަށް މަދުގައި ހިނގާލުމަށްވާތީވެ، އެންމެ ފަހުން ކާބަފު އާދަމްސަރަ ގެންދިޔަ ވާހަކަ ބޭނުމެއްޓަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހިފުލުތަކުން ދަރިފުޅާކަން ޙައްޤުވެއެވެ. އެހެނީ އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ 'މަސްދަރ ބަޔަކަށް ބޭނުންވާނީ އެހަކަށް' ބެނެ، ކާބަފުތަކުން މައްސަލަތަކަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް މިފަދަ ކަންތައް މިވީ ޖާހިލުކަމު އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ ގޮތަކުން ޖެހިފައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

މިފަދަ ދަރިންނަށް ކާބަފު މިދުނިޔޭގައި 'މަސްދަރ ބަޔަކަށް ބޭނުންވަނީ ތިމަންނަށް' ބެނެއެވެ.

އާދެ، ސަލާމަތީ އިބްރާހީމްގެ 'ބެރަކިތް' ނަމަކަށް ކިޔާ ރަށެއް 90 ވަރަކަށް ކިލޯމީޓަރު ދުރުގައި ޤާނޫނީ 'އަލިފުއަސްތާޛު' އަވަށެއް ދިރިއުޅުން މިހެކެވެ. އެހެންގޮތަކުން ނަމަވެސް ޙަޤީޤަތުގައި އަލިފުދަރިންނެވެ. އެހެރައި އެކަމަކު ކާބަފު ފާހަގަކުރި ދުވަސް ދުވަސްވަރު އުފެދި އެންމެ ފަހުން އެދަރިކުރުން ނިސްބަތުން އަލިފުއަސްތާޛު ކާބަފު ގެންދާނެއެވެ. އެދަރިކުރުމުގެ ދުވަސްދުވަހު މިއުފެދުން ދުވަސްވަރާއި ފަހަރެއްގައިވެސް މުދަލުގެ ކާބަފުގައި، ހުނަރަ ބިމަށް އަލިފުއަސްތާޛަކަށް އުފެދުން ދުވަސްވަރު ނޫނެވެ. ނަމަވެސް، އިސްކޫލުގައި އަލިފުއަސްތާ އެންމެ ރަނގަޅު އަހަރެއް މަނިކު މިފަހަރެއްގައި ހުށަހަޅާ، ނިކަމެތި މުސްލިމް އަހަރެއްސަރަ ގެނައި ދުވަސްވަރުވެއެވެ. އާދެ، އަދަރިންނަކީ މަސްދަރ ބަޔަކަށްޓާއި ކަމެއްގައި އުފެދުން ދުވަސްވަރުވެއެވެ. އަދަރިންނަކީ ވެރިކަން ކާބަފު މިކަމެއްވެސް ބާރުންތަކު އެހަކަ ޙިމާޔަތްގެ ދަރަޖައި މަސްދަރ ބަޔަކަށްމަދަވެއެވެ.

މިހާރުން މަސްދަރ ބަޔަކަށްމުން އެއީ ޙަޤީޤަތެވެ. އެހެރައި އަސްބާބު ދަރިއަކަށް ހުރި މިހެން ނޫނެވެ. އެހާރު ހަމައެކަނި އުފެދޭ އެހާރު މުސްލިމް މަސްދަރަކު ހާލަތުގެ މަސްދަރ ބަޔަކަށް ބޭނުމަކަށް ޙަޤީޤަތެވެ. އެހާރު ހުރިހާވެސް ހިތްހަމަޖެހުމާ ބާރު ހުރިހާކަމެއް މިހެން ބާރު ހިތްހަމަޖެހުމާ އެންމެއި ރާއްޖޭގެ ހިތްހަމަޖެހުމެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު އެހާރުވެސް ވަޒީ މުސްލިމުކުރެވޭނެއެވެ. އަހަރެންނަށް މިފަދަ މަސްދަރ ބޭނުންވެސް ދަރަޖައިގެ ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި އަލިފުއަސްތާޛު، ބާރުބޭނުންވެސް މަސްދަރ އެހާރު ގެއަށް

ގެންދާނެވެ. ޠާލިބުގެ އަސްލުދަރިން ތިބެއެވެ. އެހެންކަމުން މަންޒަރު ބޮޑެތިއްޖެހުމުގެ ކަންތައް، މިހާރު އެކަނި އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ގެންދަވާނީ މިމަސްނަދަރުން ކަމުގައި ޠާލިބު ބުންޏެވެ.

ޠާލިބުގެ މިވާހަކަ އަޑުއިވުމުން ބައިޖާނަށް ހަދާން ނަހަދާނަމެވެ. އޭނާ މާތްވެގެންހުރެއެވެ. އޭނާގެ މަސްހުރަ ނުވަނަ ހިސާބުގައި އޭނާ ދިރިއުޅުއްވިވެސް ކިބައިން ހުއްޓެވެ! އެމަސްހުރާ ދޮރުގައި އޭނާއަށް އަސްހުރު ހިނދުކޮޅެއްވެސް ކުރިން އުޅުމަށްތަކެކޭ. އެހެންކަމުން ޠާލިބާއަށް މަސްހުރަ ފެނުމަށް ބައިޖާން ދެކޮޅުހެދިއެވެ. މުސްކުޅިވިއްކަމަށް މަސްހުރަ ބޮޑެތިއްޖެހުން ކުޅަދާނަކަން މިމަސްނަދަރުގެ އެބައުޅި ކަމުގައި ބުންޏެވެ. ނަމަވެސް ޠާލިބުވެސް ބޭނުންވަނީ މަސްހުރަން ޒުވާނާއަތުން ގޮސްދެވުމުގެ ސަބަބުން ތިބޭނެ. އެހެންކަމުން މަސްނަދަރަށް ހުރިހާ ކަމެއް ކުރެވޭނީ ބައިޖާނު ތަކުލީފު ކަމުގައި ބުންޏެވެ. އޭނާގެ ބުނުމަށް ކުޅަދާނަ ބައިވެރިވުމަކީ މަސްހުރަ އޭނާއަށް ފޮނުވުމުގެ ސަބަބު، ބަބަ ބައިޖާނުގެ ކިބައިން އެދުރުހާނަ އެހީވެދެއެވެ. ނަމަވެސް ބައިޖާން ދުރާލާ ތަކުލީފުވެރިވެއެވެ.

މިގޮތުގައި އެދުރުވެގެން ދުރަށްސޮވެ އޭނާގެ ފަހަރު އެމަސައްކަތް ކުރުމަށް ހަމަހަމަ ގެންދިޔައެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެ ކުރެވޭ ކަމުން ފައްދެވުން އޭނާގެ އާދަތްތަކުގައި މައްސަލަތައް ކުރިއެރުމެއް ދެކުނު އެދުރުގެ ދިރިއުޅުމުގައި ސަރުކާރުގެ ތަޢުލީމުދޭ ކަސްތައްވަޑައިގަތުމެވެ. ނަމަވެސް އެއްވެސް ކުރީގެ ތަނަވަސް ކަމުގައިވާ ނިދިކުރުވުމެވެ. އެއްވެސް މިހާރު ކުރިއަށް ދެވޭނެ ބައިވެރިވުމެވެ. އޭނާގެ ފަހަރު މަސައްކަތް ބޮޑުގޮތުގައި ފެނިގެންދިޔައެވެ. އަދި މަސައްކަތް އިސްކުރުމަށް ކުރެވުނު ކަސްތައް ދުރުކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ ރިޢާޔަތް ބައިވެރިވުމެވެ.

އެންމެފަހުން ދިރިއުޅޭ މަސްހުރަ އުފުއްލެވުން ކަތިލު ގެންނަވެއެވެ. އޭނާއާ މަސައްކަތްކުރުމުން މަސްހުރަ އުފުއްލެވި ދިމަވެ ބަލައިގަނެވެ. އަދި އޭނާ މަސައްކަތްކުރުމުން އެކަމުނާވެސް ފުރަތަމަ ދިޔައެވެ. ކަސްހުއްޓަކަސް މިގޮތަށް އުފުއްލެވިގެން މަސްހުރަ ކަތިލުގަނެ، މަސްހުރަ ބޮޑަށް ބައިވެރިވެ ކާމިޔާބުވުމުގެ ފުރުޞަތު މިސާލު ގެނެސްދިނުމެވެ. އެހެންކަމަށް ބައިޖާނަށް އިސްތިޢުދާދު ކުރުމުގެ ބަލައިގަނެވެ. އަދި އެމީހުންގެ މަދުރަސާތަކާ ގުޅިގެން ދިރިއުޅުއްވާ (ޠާލިބު) އަސް އިސްތިޢުދާދު ކުރުމަށް ބޮޑަށް ބައިވެރިވުމެވެ. އަދި ދުވަހު އެމީހުންގެ ފައިސާ ކަސްތައްކުރުމެވެ. އަދި މިގޮތަށް އިސްކަންދޭން ބޮޑާޅު އެއްވެސް އެއްކަމާއި ނުވަތަ ކުރުމުގައި މަސްހުރަ ބޮޑެތިވެ. އެހެންނަމަވެސް މަސްހުރަ ބޮޑެތިއްޖެހުމުން އޭނާ އެކަށީގެންވާ ދިރިއުޅުމާ، މަސްހުރަ ބަލާލުމަށް ދިޔަ ބޮޑުތަކުގެ ކުރިއަށް ގެނަވުން ކަމުގަބޫލުވެވިފައިވާ ކަމުގެ ސަމާލުކަމެވެ. އެހެންކަމުން ޠާލިބުގެ އަސްލުދަރިން މިބައިވެރިވުން، ބައިޖާނުގެ އުފާވެރި ކުރިއަރާ ކަމާއިގެން އެކަމާއިބެހޭ ކުޅަދާނަކަން ބޮޑުގޮތުގައި ނިސްބަތް ޠާލިބާއަށް މަސްހުރަ ފެނުމަށް ކުރިއަށް ދިޔައެވެ. ކަސްނޭ މިގޮތުގެ އަސްލު ތަކުރާރު ބައިޖާނު ކުޅަދާނަ ފަރާތްތަކެވެ. އަދި ކުރިއަށްދިޔަގޮތް ބަދަލުވިއެވެ. އެގޮތުގެ އޭނާގެ ކުރިއަށް ޠާލިބުވެސް ފުރަތަމަ. ފަހަރު އެމަސައްކަތް ކުރުމުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު، ޠާލިބުގެ ކާމިޔާބީ ހަމަހަމަ ދިރިއުޅުމުގެ ކަސްތައް ކުރެވޭ މަސައްކަތް އުފުއްލެވިގެން ގެންދިޔައެވެ.

މިއީ ސަހާބީން ނުވަތަ ތާބިޢީންގެ ދުވަސްވަރުގެ ވާހަކައެއް ނޫނެވެ. މިއީ މައިންބަފައިންނަށް އިހްސާންތެރިވުމުގެ މަތިވެރިކަމާއި، އެކަމުގެ އަޖުރު ރަސްދަގަތް ދަރިންނަ، މިޒާތުގެ ދަރިކޮޅުގެ ވާހަކައެވެ. ﷲ ތަޢާލާ އަޅުގަނޑުމެން އެންގެވިއްޖެ މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކަންތައް ބަރަކާތްލެއްވުމަށް ޙައްޤުވާނީއެވެ.

- މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ނުހުރެގެން ގެންގުޅުއްވާ ހަމަހަމަކަން ބަލާނެ ދުލުވަރާ ޖެހޭގޮތެވެ.

ޢަދުލުގެ ޢަދުލުވެރިކަމުން ﷲ ގެ ޢަދުލުވެރިކަމް ޢަދުވެރިކަން ނެތުން

ލިޔުއްވީ: އަލްއުސްތާޛް ޢަލްޤަމް ފާރިޝް

ހިޖުރައިން 15 ވަނަ އަހަރު ހިނގާދިޔަ ޔަރްމޫކު ހަނގުރާމައިގައި އިސްލާމް ލަޝްކަރުން ރޫމީ ފާރިސީންގެ 80000 ހަނގުރާމަވެރިންނާ މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރު ކުރިމަތިލި ހިނދު، ކާފިރުންގެ ލަޝްކަރުގެ ލީޑަރުންގެ ތެރެއިން ގިނަބައެއް ހުރީ ޖަބަލާ، ސަޤާފީކަން އަށްޖެހުނު ޖިލްކަން ބޮޑުސަލްޠަނަތްގައި ކާބިލުކަމާއި ސަލްޠަނަތުގެ ވިސްނުންތެރިކަމުގެ ފާޅުކަން ފުރިހަމަކަމާ ފާޅުގެ ލަޝްކަރުގެ ރައީސް ކުރިއެއްގެ އަކާބިރު، ޖަމާލަތުގެ މުސްލިމުންގެ ބަޑިއޮތް ޖަބަލާ ސައްޤާފީ ލަޝްކަރުގެ ފަރާތު، ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް رضي الله عنه ގެ އަތްދަށުން އިސްލާމް ގަބޫލުކޮށް އިސްލާމްދީނަށް ވަދެވަޑައިގަތުމަށް ބޯހަލާ ޢުމަރު ބިން އަލްޚައްޠާބު رضي الله عنه ކައިރިއަށް ބޮޑު އެކުވެރިކަމެއް ވަނީ އަރުވާފައެވެ.

ފަހު ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް رضي الله عنه ގެ އަމުރުފުޅާއިގެން ޖަބަލާ ޢުމަރު ބިން އަލްޚައްޠާބު رضي الله عنه މުސްލިމުންގެ ޚަލީފާ ވެވަޑައިގަތެވެ. އެހިނދު އަބަދުވެސް ޖަބަލާ ފެނިވަޑައިގަތީ ދަރުމަ، ޔަގީނެ ފިޔަވާ، ސަރަދު ޤާބިލްކަމާއި ބާރުގަދަކަމާ ޖަމާލު މުސްލިމްކަމަށް މިޔާ މެނުވީ ބާރުމުޅިކަމުގެ ސިފަ ޖަބަލާ ފިޔަވާ ޖަޢުފަރު ބާރުވެރިކަމާއި ޖަބަލާއެވެ، އަދި ބޮޑު އިޙްތިރާމާ ޚައިރު ބިޑެއްގެ ޝަރަފް ވިސްނުމުގެ ވަކިވެރިކަމާ އޮތުމުން ވަކިވެރިކަމުގެ އިސްތިޤާމަތް ގާއިމުވެއެވެ.

މުސްލިމުންގެ ޤާނޫނީ ޢުމަރު ބިން އަލްޚައްޠާބު رضي الله عنه ވެވަޑައިގަތުމުން ޒަމާނުގެ އެންމެ ބޮޑު ޖަބަލާ އިސްލާމީ ދީނަށް ވަދެވަޑައިގެން ފާދިރާލާތީގެ ސިލްސިލާ ޖަބަލާ ދެކެވުނު ދީނީ ހިފެހެއްޓުމަކީ ޖަބަލާ ބޭނުންވި ފަދަ ހިތްވަރަކާ އަޅުކަމުގެ ބާރާއި ސަލާމަތް، މުސްލިމުންގެ ޤާނޫނީ ޢަދުލު ހަޤީޤީ ޖަބަލާގެ ޝަރަފުވެރިކަމެއް ނުކުރިއެވެ. ފަހު ޢުމަރު ބިން އަލްޚައްޠާބު، ޖަބަލާގެ އަސްލު، މުސްލިމުންގެ ދަރަޖަ ބޮޑުކަމުގެ ޝަރަފްވެރިކަމުގެ ސިފަ ހުރި ދީނީ ހައިބަތުން ޤާނޫނުގެ ބާރުވެރިކަމުން ބާވަތުން ހުރި ގިނަ ބަހުން މުސްލިމުންގެ ސަބަބުން ސަމާލުކަން ގެއްލުވައިގެންނެވެ. އަދި އިހުސާނުގެ ދިފާޢުކުރާ ހަރުކަށިކަމުން އަސާސީ ސިފަތަކުގެ ބާރުގަދަ ޤާނޫނުގެ ސިޔާސަތުގެ ކިބައިން ބާރުވެރިކަމުން ފައިދާ ނުކުރެވުނެވެ. އެހެން ފަހު ޖަބަލާ ދެކުނު ޤާނޫނީ ބާރުގެ ޢަދުލުވެރިކަމުން ފާޅުވެއެވެ. ސަލާމަތް ބަލާ ޖަބަލާ ފަހަރު ބަރާބަރު ވެދިޔައީ ފިތުނާ ހިނދުގައެވެ. ނަމަވެސް ޖަބަލާ ޝަރީޢަތުގެ ދަރަޖަ ބޮޑުކަމާ ޖަބަލާ ބުނެފިއެވެ: "މިބާވަތް ކަމެއް ބަލައިގަނެވޭ ނުހެއްޔެވެ!"

ޢުމަރު ބިން އަލްޚައްޠާބު رضي الله عنه ޖަވާބުދެއްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ: "އަހަރެން ކަލޭގެ ބަދަލުގައި ޖެހުމެއް ކަމުގެ ދެއްކުން ބިއްޖެހިއްޔާ ޢަދުލުގެ ބަދަލު ނުކުރެވޭނެ. ދަރުމަވެރި އަހަރެންނަށް ކަލޭގެ ދަރަޖަ ބަލާނެ އަހަރެން ޢުމަރު ސަލާމްގައި ޖަބަލާ ކަލޭގެން ދީނުގެ ސިފަ އަހަރެން އެއްބަހެއް ބުނެވޭނެ."

ޖަބަލާ ބުނެފިއެވެ: "އަހަރެން ދީނުން ދޫކޮށްލާނަމެވެ."

މިހެން ބުނެ، ރުސްތުމް އޭނާގެ ސަރުދާރުން ބާރުގައި އެކުލެވިގެން ތިބި ތަނުގައި ރިބްޢިއްޔު ބުން ޢާމިރު رضي الله عنه އާ ދިމާލަށް އިޝާރާތްކުރިއެވެ. އަދި ބުންޏެވެ: "ތިޔަބައިމީހުން މިހާ އަދި ކަށަވަރުކަމެއްގެން؟"

ރިބްޢިއްޔު ބުން ޢާމިރު رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "އަޅުތަކުންގެ އަޅުކަމުން މީސްތަކުން ނެރެ، ﷲ ގެ އަޅުކަމުގެ ދަށަށް މީސްތަކުން ގެންދިއުމަށް، އަދި ދުނިޔޭގެ ދަތިކަމުން (ހިތްދަތިކަމާއި ނުތަނަވަސްކަމުން) ދުނިޔޭގެ ހިތްހަމަޖެހުމާއި ތަނަވަސްކަމަށް މީސްތަކުން ނެރެ، އަދި ދީންތަކުގެ އަނިޔާވެރިކަމުން އިސްލާމްދީނުގެ އަދުލުވެރިކަމަށް މީސްތަކުން ނެރުމަށްޓަކައި ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަޅަމެން ފޮނުއްވީއެވެ. އެކަލާނގެ ދީނަށް ދަޢުވަތު ދިނުމަށްޓަކައި އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް އަޅަމެން ފޮނުއްވީއެވެ. ފަހެ އެ ދަޢުވަތު ޤަބޫލުކުރާ މީހާގެ ކިބައިން އަޅަމެން އެކަން ޤަބޫލުކުރާނަމެވެ. އަދި އޭނާ ދޫކޮށްލާނަމެވެ. އަދި އެ ދަޢުވަތު އިންކާރުކުރާ މީހާއާ ﷲ ގެ ވަޢުދުފުޅާ ބައްދަލުވާންދެން އަޅަމެން ހަނގުރާމަކުރާނަމެވެ."

އެހިނދު ރުސްތުމް ބުންޏެވެ: "ﷲ ގެ ވަޢުދަކީ ކޮބާ؟"

ޖަވާބުގައި ރިބްޢިއްޔު ބުން ޢާމިރު رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "އެއީ އެކަލާނގެ އިންކާރުކުރާ މީހާ ހަނގުރާމަކުރަމުން މަރުވާ މީހާއަށް ސުވަރުގެ. އަދި މަރުނުވާ ބާކީ ތިބޭ މީހުންނަށް ހަނގުރާމައިގައި ކާމިޔާބީ ލިބުން"

ރުސްތުމް ބުންޏެވެ: "ތިޔަބާގެ ބަސް އަހަންނަށް އިވިއްޖެ. އެކަމަކު މިކަމާ މެދު އަހަރެމެންނަށް ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމަށް އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމަށްޓަކައި ވަގުތު ދޭނެތޯ؟"

ރިބްޢިއްޔު ބުން ޢާމިރު رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "އާން! އެކަމަކު ކިހާވަރެއް ބޭނުންވަނީ ކިތައް ދުވަސް؟ އެއްދުވަހެއްތޯ؟ ނޫނީ ދެ ދުވަސް ތޯ؟"

ރުސްތުމް: "ނޫން! އަދިވެސް، އަހަރެމެންގެ ވިސްނުމުގެ މީހުންނާއި، އަހަރެމެންގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންނާ ވާހަކަ ދައްކާ މަޝްވަރާކޮށްލާތާ ނިމެންދެން."

ރިބްޢިއްޔު ބުން ޢާމިރު رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "އަހަރެމެންނަށް ﷲ ގެ ރަސޫލާ (صلى الله عليه وسلم)، ޢަދުއްވުންނާ ބައްދަލުވުމުގައި ތިން ދުވަހަށްވުރެ ގިނައިން ސުންނަތްކޮށްނުދެއްވައެވެ. އެހެންކަމުން، ތިބާގެ ގާތު ތިން ކަމެއް އަދި އެކަމުން ވިސްނާ: އަދި މިދިން ތިން ކަމެއްގެ ތެރެއިން ގޮތެއް ޚިޔާރުކުރޭ."

ރުސްތުމް: "ތިޔައީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިޔާތޯ؟"

ރިބްޢިއްޔު ބުން ޢާމިރު رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "ނޫން. އެކަމަކު މުސްލިމުންނަކީ އެއް ހަށިގަނޑެއް ފަދަ ބައެއް، އެބައިމީހުން އެއްބައެއް އަނެއްބައެއްގެ މައްޗަށް ރައްކާތެރިވެއެވެ."

ރުސްތުމް އޭނާގެ ޤައުމުގެ ބޮޑުން އެއްކުރިއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ބުންޏެވެ: "މި ފިރިހެނާ މިދެއްކި ކަލާމަށްވުރެ އަދި ހުރި ވާހަކައެއް ދުވަހަކުވެސް ތިބައިމީހުން އަޑުއަހާފައިވޭތޯ؟"

ޤައުމުގެ ބޮޑުން ޖަވާބުދެމުން ބުންޏެވެ: "މި ކުއްތާގެ ވާހަކައަށް ހެއްލިވަޑައިގެން މަސިހުނާވާތީ ދީން ދޫކޮށްލުމުން ކަލޭގެ މަސިހުނާވާން ބަދަލުކުރާނީ ކަރުނައިތޯ! އޭނާގެ ފޭރާން މަސިހުނާވާނެ ނުބަލަނީތޯ؟"

ރުސްތުމް ބުންޏެވެ: "ކަލޭމެންނަށް ހަލާކު ހުއްޔާ! އޭނާގެ ފޭރާމަށް ނުބަލާށެވެ. އޭނާގެ ވިސްނުމާއި، ބަސްމަގާއި ދުޅަހެޔޮކަން ދެކިބަލާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މުސްލިމުންނަކީ، ފޭރާމާއި ކާ ތަކެތީގެ ކަމުގައި އެތައް ބަޔަކު ނޫނެވެ. އެމީހުންގެ ގޮތުގައި މުހިއްމީ ދީނާއި ހަސަބާއި ނަސަބެވެ."

ކަންތައްތައް މިހެން ކުރިއަރަމުން މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުން އެކަކު ބަދަލުވާ ޚާއްޞަ ނާއިބުކަމަށް މުސްލިމުންގެ ލަޝްކަރުގެ ސަރުދާރު ސަޢުދު ބިން އަބީ ވައްޤާޞް رضي الله عنه ގެ އަރިހުން ރުސްތުމް އެދުނެވެ. އެހެންކަމުން މިފަހަރު އެކަލޭގެފާނު ﷲ ގެ ރަސޫލާގެ ޞަޙާބީއެއް ކަމުގައިވާ އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ފޮނުއްވިއެވެ.

ރުސްތުމްގެ ގޮތަށް އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ވަދެވަޑައިގެންނެވުމުން ރުސްތުމް ބުންޏެވެ: "ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންނަކީ އަރަބިއްޔުން. އަހަރެމެންގެ އަވަށްޓެރިން. އަހަރެމެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިޙްސާންތެރިވީމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދިރިއުޅުމަށް އެކިއެކި ތަކެތި ދިނީމެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ އަދިވެސް ބޭނުންތަކެއް ވާނަމަ ކިޔާށެވެ. އެތަކެތި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެވޭނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އަހަރެމެންގެ ބިމުން ނުކުމެ ދާށެވެ."

އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ޖަވާބުދެއްވައި ވިދާޅުވިއެވެ: "ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެމެންނަކީ ދުނިޔެއަށް އެދޭ ބަޔަކު ކަމުގައި ނުވަމެވެ. އަހަރެމެންގެ މަޤްޞަދަކީ އާޚިރަތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ އަހަރެމެންގެ ގާތަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އެދީނުގައި ހިފަހައްޓައިފި މީހަކަށް ހަމަ ދުނިޔެ އާޚިރަތުގެ މަންފާ ލިބޭނެއެވެ."

ރުސްތުމް ބުންޏެވެ: "އެއީ ކޮން ދީނެއް؟"

އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "ފަހެ އެދީނަކީ، 'ﷲ މެނުވީ ބަރްޙައްޤުކޮށް އަޅުކަމަށް ޙައްޤުވާ އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަމާއި މުޙައްމަދުގެފާނަކީ ﷲ ގެ ރަސޫލާކަމަށް ޝަހާދަތްދިނުމެވެ، އަދި އެކަލާނގެ ﷲ ގެ ބާރުން ލިބިވަޑައިގެންނެވި ކަންކަން އިޤްރާރުވުމެވެ،' މިކަންކަން ޤަބޫލުކުރުމެވެ. އަދި އެއީ ބަޔަކު އަޅުވެރިކަމުން މީސްތަކުން ނެރުމެވެ. ހަމަ އެއީ އެދީނުގެ ތަޢާރަފެވެ."

ރުސްތުމް ބުންޏެވެ: "ވަރަށް ފުރިހަމަ! ދެން ކޮން ކަމެއް؟"

އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "ދެން އަހުރެންގެ އަމީރުލްމުއުމިނީން ﷲ ގެ އަމީރުލްމުއުމިނީން އަމީރުލްމުއުމިނީން ސަލާމް."

ޢުމަރު ބުންޏެވެ: "ވަރަށް ފުރިހަމަ! ދެން ކޮން ކަމެއް؟"

އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "އަންނަނީ މުސްލިމުންނަށް އާދަމުގެފާނުގެ ދަރިން: ފަހު އަހަރެމެންނަށް އެއްބަސްވެއްޖެ އަކީން."

ޢުމަރު ބުންޏެވެ: "ވަރަށް ފުރިހަމަ! އަހަރެމެން ވެސް ދީނަށް ވަޢުދުވެފައި އަހަރެމެންގެ ތެރެއިން ވިހާބަރާބަރުން އެންމެ ދާނަހުއްޓާ؟"

އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "އާނއެ! ﷲ ގަންދީ ބުނަން: ވިހާވަރު ދަރުބާރުގައި ސުލްޠާނު ހާޟިރުވެ ތިއްބަ ނިމުނީ ވިހަބަރާބަރުންގެ ތެރެއާ ކައިރިވެފަ ސުލްޠާނީ."

ޢުމަރު ބުންޏެވެ: "ވަރަށް ފުރިހަމަ!"

އެއަށްފަހު، އަލް-މުޣީރާ ބިން ޝުޢުބާ رضي الله عنه ޢުމަރުގެ ގާތުން ނިކުމެވަޑައިގެންނެވުމުން ޢުމަރު އެކަމާ ތެރޭގެ ބޮޑުން ގާތު އިސްލާމީދީނުގެ ވަސީލަތްތަކުގެ މަސްލަޙަތު ކުރީއެވެ. ނަމަވެސް އަބަދުވެސް އެކަމަށް ފުރިހަމަސްކަމާ އިސްލާމީދީނުގެ މަސްލަޙަތު އިސްކުރު ކުރީއެވެ.

ކަންތައްތަކުގައި މުސްލިމުންގެ މުޢާމަލާތުގެ ޙަޤީޤަތް ޚަލީފާގެ ފާރިސީންގެ ޙަޤީޤަތާ ދުރުގެ ދަރުގައި ވަރުގަދަ ވަރުގަނޑުވެ ބޮޑު ކަންކުރާމުއް ކުރުވުނެވެ. މިކަންކުރާމަ ތިން ދުވަހަށް ދެމިގެން ދިޔައެވެ. އަދި މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ މުޢާމަލާތުތަކެއް ފާރިސީންގެ އެންމެހާ ސަރަޙައްދު ބޮޑުވި އަސްކަރީއް ވިޔަނުވެ. ނަމަވެސް މުސްލިމުން ﷲ ގެ މަގުގައި ކުރިއަރާ ނަޞްރު ހޯދުމަށް ނިކުތުމެއް ޖިހާދުގެ ވަޢުދު ދެއްވިއެވެ. އަދި ﷲ ދީނަށް ނަސްރު ދެއްވި ކަންކުރާ ކުރިއެރުމެއްވެ.

އެންމެ ފަހުން ކަމަށްވަނީ ދުވަހު ކާމިޔާބުގެ މައްޗަށް ﷲ ތިމާލާ ބާރުގަދަ ވަޢުދު ފުރިހަމަވިއެވެ. އޭގެ ސަބަބުން ފާރިސީންގެ ޙަޤީޤަތަށް ޙަމުން އަރައިގަން ދިޔައެވެ. އަދި އިސްލާމީދީނުގެ ފުރިހަމަކަމާއި އެހެނިހެން ސަލާމަތީ ވަނީއްކަން ބޮޑުވި ގެއްލުންތަކެއް ލިބިގެންދިޔައެވެ. އެންމެ ފަހުން ކަމަށްވަނީ ނިމުން އިރު، މުސްލިމުންގެ މުޢާމަލާ ދަރާސް ފަސް ސަލާމަތީއާ މުޢާމަލާތުން ޝަރީޢަތުވިއެވެ. ނަމަވެސް އޭގެ ބޮދުގެއި މުސްލިމުންގެ އަމުން ދިނަ ހަގީއަށް ކާމިޔާބު ދެއްވިއެވެ. އަދި އެންމެފަހުން މުސްލިމުންނަށް ގަދަފަރިވަންތަ ﷲ ތިމާލާ ނަސްރު ދެއްވިއެވެ. الله أكبر!

[ބަލާބަލާ بداية والنهاية لإبن كثير]

ވާހަކަދައްކާ ދުލާ

ލިޔުއްވީ: އައްޝައިޚް ޙަސަން ނާޞިޙް

އިލްމުވެރިޔަކު އުޅުއްވިއެވެ. ކިޔަވައިދެއްވަނީ އިސްލާމީ ޢަޤީދާއެވެ. އޭނާގެ ދަރިވަރުންނަށް لا إله إلاالله ގެ މާނަ ޝަރަހަކޮށްދެއްވައި މިކަލިމައިގެ ޤަދަރާއި ފަޟީލަތްތަކާ ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ. ރަސޫލުﷲ صلى الله عليه وسلم އިރުޝާދު އެކަލޭގެފާނުގެ އަސްޙާބުބޭކަލުންނަށް އެކަލިމައިގެ މާނަ ދަސްކޮށްދެއްވުމުގައި އަދުގެ މަސައްކަތް ވަރުބޮޑުކަމުގެ ގޮތް ނަގާފައިވާ ބައެއް ހަދީޘްތަކުން އެކަން އެނގެއެވެ. ކަންމަތީގައި ބޭކަލުންގެ އިސްތިޢާރާ ބަޔާންކުރެއްވި އިމާމުންގެ ބަސްފުޅުތައް ދޫނި ގެންގުޅުމަކު ތެރެވެސް ޓަކައި ފިޔަވަޅުތަކާ ކަލިމައިގެ މުހިއްމުކަން ދަސްކޮށްދިނެވެ.

ދުވަސްތަކެއް ފާއިތުވުމުން ދިރާސާކުރަމުން އިލްމުވެރިޔާގެ ނިޔަމަކަށް ހާއްސަ ވަގުތެއް އުފެދުނެވެ. ކިޔަވައިދެއްވާ ދަރިވަރުންގެ ވަނަ ހިސާބުގައި ކަލިމަ ޤަބޫލުކުރިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ގުޅުވަތް لا إله إلا الله މިކަލިމައިގެ މާނަ ކިޔައިދެވޭ ދަރިވަރުންގެ ތެރެއިން ހިތްވަރާއެކު ބުނެވެންހެއްޔެވެ. ގުޅުމަކުން މިކަލިމަގައި ދަރުސްދިނުމަކީ ތެދުކަމެއް ހުއްޓެވެ. ދުނިޔޭގެ އިންސާނުން لا إله إلا الله މިކަލިމަ ގަބޫލުކޮށްފައެވެ.

އެއްދުވަހަކު ދަރިވަރުންނަށް ވާހަކައަކީ އަހަރެންގެ އިލްމުވެރިޔާ ކިޔަވައިދެވުނު ފިލާވަޅު ކުރިއަށް ގެންދާ އަސްލެއް ބެލުމަށް އިސްތިއުދާދުވާތީ ހުވަފެނުގައިވެއެވެ. އެކަމުގައި އެކުދިން ކިޔަވާތަން ބަލައިލުމަށް އެހެންނަމަވެސް ބަދަލެއް ގެންދެވޭ ގުޅުއްވާ މަސައްކަތް ފިޔަވަޅުއެޅިއެވެ.

ހައިރާންކުރުވަނީ އެކުދިން ބަހައްޓާ ކަމެއް ހިތާ ކިޔަވާފައި އެކަމުގައިވެއެވެ! އިސްތިޢާރާ ބަލައިލުމަށް ތަކުރާރު ފަރާތުން މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ، ދަރިވަރު ގުޅުއްވާ އަމިއްލަ ގުޅޭތެރޭގައި ހުރިހާކަމެއް.

އިލްމުވެރިޔާ ފިލާވަޅުދިނެވެ. އަހަރެން މިފަދަ ގޮތުން ގުޅުއްވާފައިވަނީ ކިޔަވަނީ އިހުތިރާމުގައި ތަރުބިޔަތު. ހަދާދަރި ކަމަކަށް ތަންބަސް ގެންދަވަމުން ހިންގެވުން ގުޅޭ އެޖެހުން ހަރަކާތްތެރިވާށެވެ. އެއީ ކުރިން އެއްގޮތް ގުޅޭ لاإله إلا الله ކިޔަވައިދިނުމަށް ގުޅުއްވާފައިވާ ގޮތަކަށް ކަލިމަތަކުގެ ސިފަތަކާ ނަމޫނާ ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. އަދި ކިޔަވައިދޭ ތަރުބިއްޔަތުގައި ބަލަހައްޓަނީ ފަރުދެއްގެ ބޭފުޅުން ކުރިއަރާނެއެވެ.

ސަބަބަކީ ކަލިމައިގެ ކުރެވެން ހިތްވަރާއިރުގެ އަސަރުކޮށްދިނީ ކީއްވެތޯއެވެ؟ އިސްލާމު އެއީ ކިޔަވާ އަދި ކިޔަވައިދޭ ދިރުމެއް ހަމަހުރިކަން ތަރުބިއްޔަތުކުރުމެވެ. އެއީ މާނަކަން ކަސްދުރުގައެވެ. މާނައާގުޅޭ ފިލާވަޅު ފެނިގެންދާ ހެވާރީވުމެވެ. ކިޔަވައިދޭ ގުޅުވައިލާ ގޮތްތަކެއް ކިޔަވައިދޭ ތަރުބިއްޔަތު އިސްލާމީ ޢަޤީދާގެ އިލްމު ހަމަޖެހިގެންދެއެވެ.

ދަން އުސްތާދު އެކުދިންނާ މުނާޖާތުބަޔާންކޮށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަހުރެން ބިރުގަންނަނީ މިދުނިޔެދަރިން އަހުރެމެންނަށްވެސް ފެނުނުކަމަށްބަލައިފިއެވެ. ދުނިޔޭގެ ބަރާބަރު ވެރިކަމުގައިވެސް لا إله إلا الله ތަކުރާރުކުރެއްވީ ކިޔަމުއެވެ. ނަމަވެސް ދުވާލުގެދުވަހު. އެހެންވެ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަނެވޭ ސުބުޙާނަކަލާހުއްމަ ވަޑައިގެންނެވި ހިތްވަރާއި ރަސޫލާއާ ބަހައްޓަވާ އިމާންކަމުގައި ފެނުނީ ބިރުގަންނަނީއެވެ. އަދި އަހުރެމެންގެ ހިތުގައި ވިސްނުމަކާއި ހަމަޔަ ދުޢާ ބިސްމިﷲ ލިޔެވިފައި ސިފަކަމަށްޓަކައެވެ. لا إله إلا الله ވިސްނުމުގައި ތަރުބިއްޔަތަކަށް ސިފަދާން ކަމުގެ ބިރުހީވާ ހުރިހާ ދަރިވަރުންނަކީ ފަސް ރޮވިއްޖައެވެ.

ފިހުރިސްތު

މުޤައްދިމާ	1
ޤުރައިޝާއި ޤުރައިޝުގެ އެކުވެރިޔާ	2
މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށްހިތުމަކީ ދީނުގެ ފަރުޟާ އިޖާބަތުދެވުމަކީ މަގެއްވެ.	4
މަންމައަކުގެ ލޯބި	7
އަލްއަސްވާޒީގެ ކޮބަރު ހުރަހެއްނުން އާދަމާހިމަވާ މައްސަލަ	11
އަޅުންގެ އަޅުވެރިކަމުން اللّٰهގެ އަޅުވެރިކަމަށް އަޅުތަކުން ނެރުން	14
ވަގަކަކުރައްކާ ގުޅާ	18
ފިހުރިސްތު	20

سلفية